

Mark A. Rosen, M.D.
University of California, San Francisco

Obstetric Anesthesia...

GÂY MÊ SẢN KHOA

Bệnh lý mẹ (tim)
Tiền sản giật nặng
Xuất huyết & bệnh đông máu
Ức chế bào thai
Đường thở khó
Tỉnh trong lúc gây mê
Thuyên tắc (cục máu đông, khí, ối)
Béo phì
Ngưng tim

THUYỀN TẮC ỒI

THUYÊN TẮC ỒI

- Hiếm
- Không tiên lượng được
- Gây tử vong
- Không xét nghiệm chẩn đoán đặc hiệu
- Không điều trị đặc hiệu

Là một tai họa trong chuyển dạ và xỏ thai

THUYÊN TẮC ỒI

- Trường hợp đầu tiên được báo cáo năm 1926
  - *Meyer, JR. Embolia pulmonary amnio caseosa. Bras Med 1926: 2:301-3*
- Trường hợp đầu tiên được mô tả năm 1941
  - *Steiner PE, Lushbaugh C. Thuyên tắc phổi ở mẹ do dịch ối là nguyên nhân của sốc sản khoa và tử vong không giải thích được trong sản khoa. JAMA 1941;117:1245-54*

2 nơi đăng ký

- Hoa Kỳ
  - *Clark SL, et al. Am J Obstet Gynecol 1995;172:1158-67*
- Vương quốc Anh
  - *Tuffnell DJ. BJOG 2005;112:1625-9*

Tiêu chuẩn đưa vào đăng ký

- Hạ HA đột ngột
  - Hạ oxy máu đột ngột
  - Bệnh lý đông máu
- &
- Xuất hiện lúc chuyển dạ, mổ bắt con hay dẫn/sổ ... hay trong vòng 30 phút

Tần suất

- Không được biết rõ ràng
- Thay đổi ước tính :
  - 1 : 8,000
  - 1 : 80,000
- Nói chung là hiếm, nhưng nếu xảy ra bạn sẽ không bao giờ quên

Biểu hiện lâm sàng

Hạ HA

Ức chế hô hấp đột ngột

Ức chế thai

Hạ oxy máu (tím tái)

Phù phổi

Ngưng tim ngưng thở

Co giật

Xuất huyết/bệnh lý đông máu

Sinh lý bệnh học

- Không được hiểu tỏ
  - Giới hạn trong các nghiên cứu ở người
- Nghiên cứu thực nghiệm trên súc vật

Các kết quả lẫn lộn :

- Một số thất bại để gây ra hội chứng khi tiêm trực tiếp nước ối vào TM
- Một số gây ra hội chứng chỉ với dịch ối nhuộm phân su

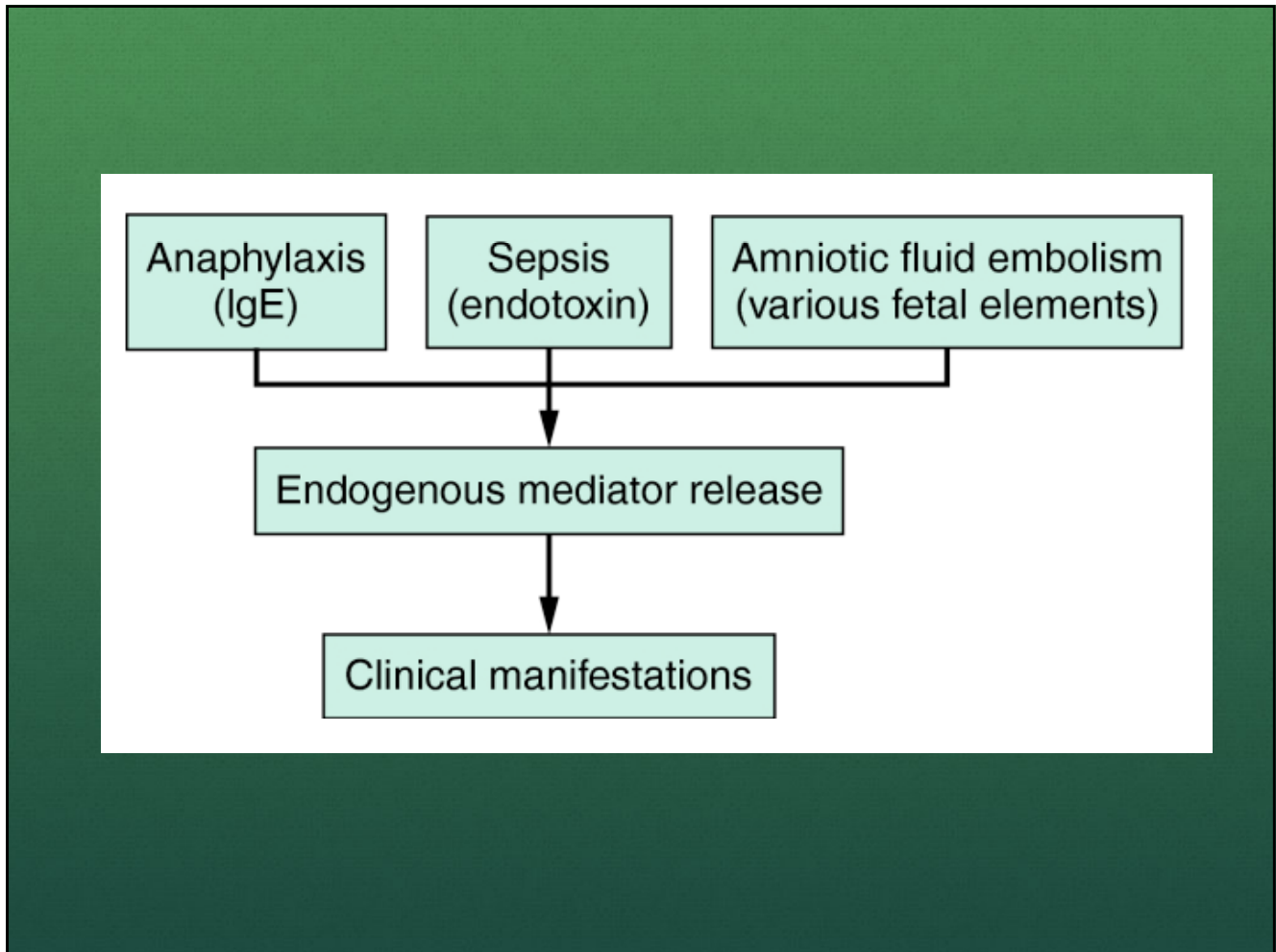
Sinh lý bệnh học

- Trước đây : **THUYÊN TẮC CƠ HỌC**
  - Có sự hiện diện của dịch ối trong tuần hoàn phổi (nhầy, ứa axit, tế bào vẩy của thai)
- 1986: Tế bào vẩy được tìm thấy trong tuần hoàn phổi của mẹ mà không có hội chứng
(*Lee W, et al. Am J Obstet Gynecol 1986;155:999-1001*)

Nó có giống với sốc dạng phản vệ ?

- **THUYẾT MIỄN DỊCH**

- Dịch ối có các chất hoạt oạch máu và tiền đông máu : (*bradykinins, thromboxanes, leukotrienes, arachnoid acid, tác nhân hoạt hóa tiểu cầu , cytokines*)
- Hoạt hoá bổ thể mức C3 và C4 giảm nhiều ở phụ nữ với AFE

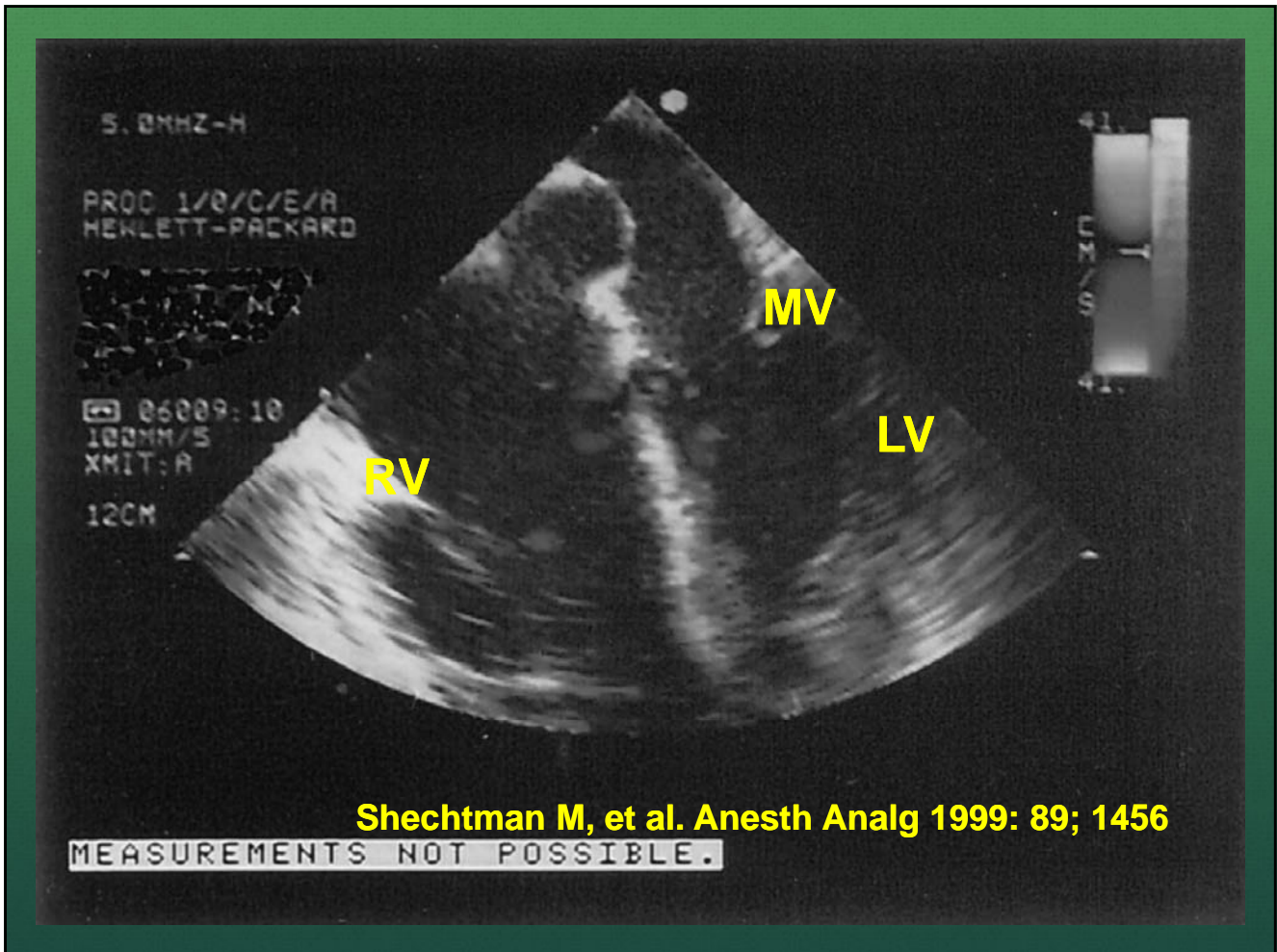

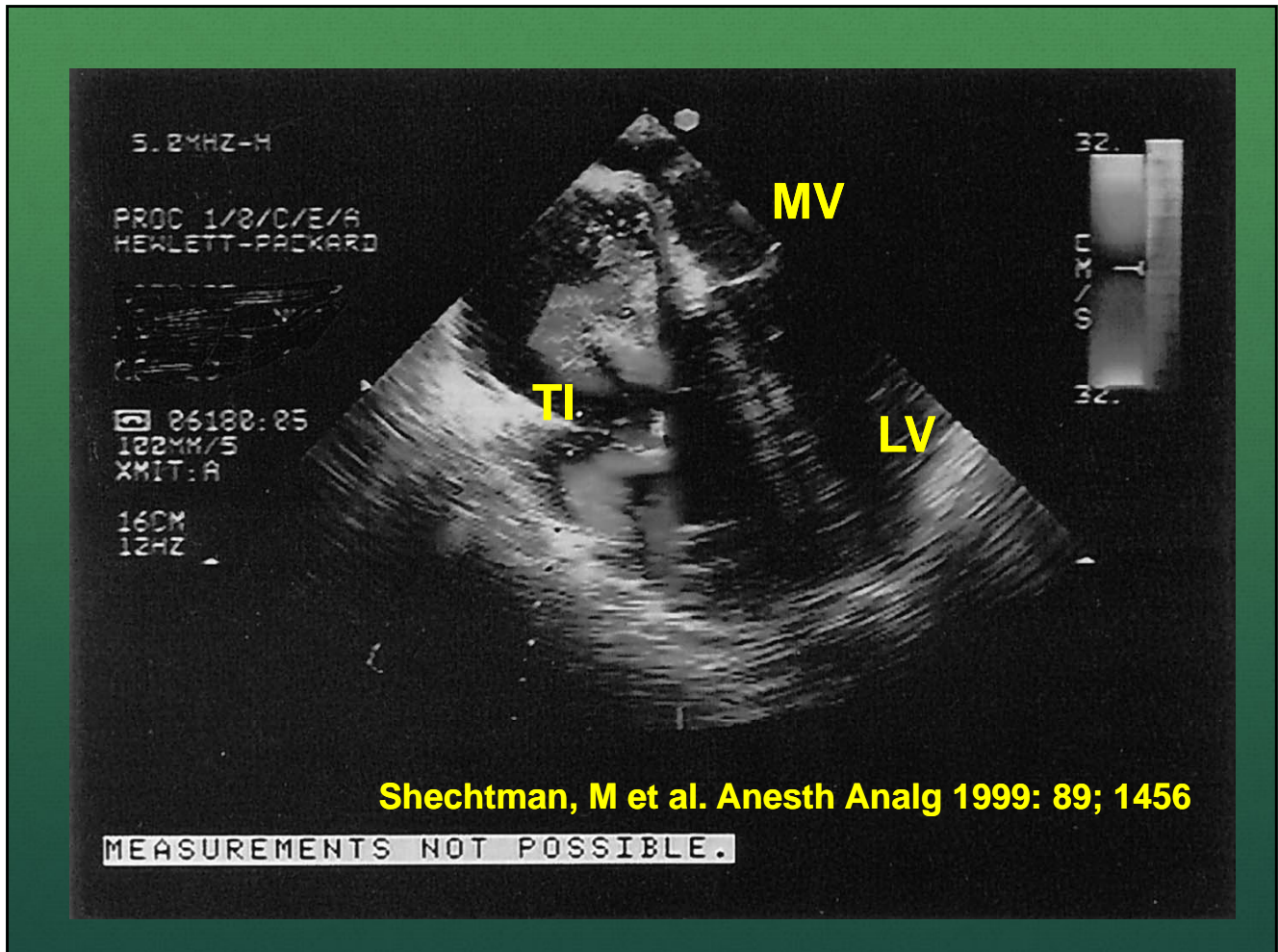

"Giả thuyết 2 giai đoạn"

- **Giai đoạn 1:**
Cao áp phổi và co thắt mạch
  - Suy thất phải
  - Thiếu oxy máu & ngưng tim
- **Giai đoạn 2:**
Nếu bn sống sót qua giai đoạn 1:
  - Suy thất trái, phù phổi
  - Bệnh lý đông máu

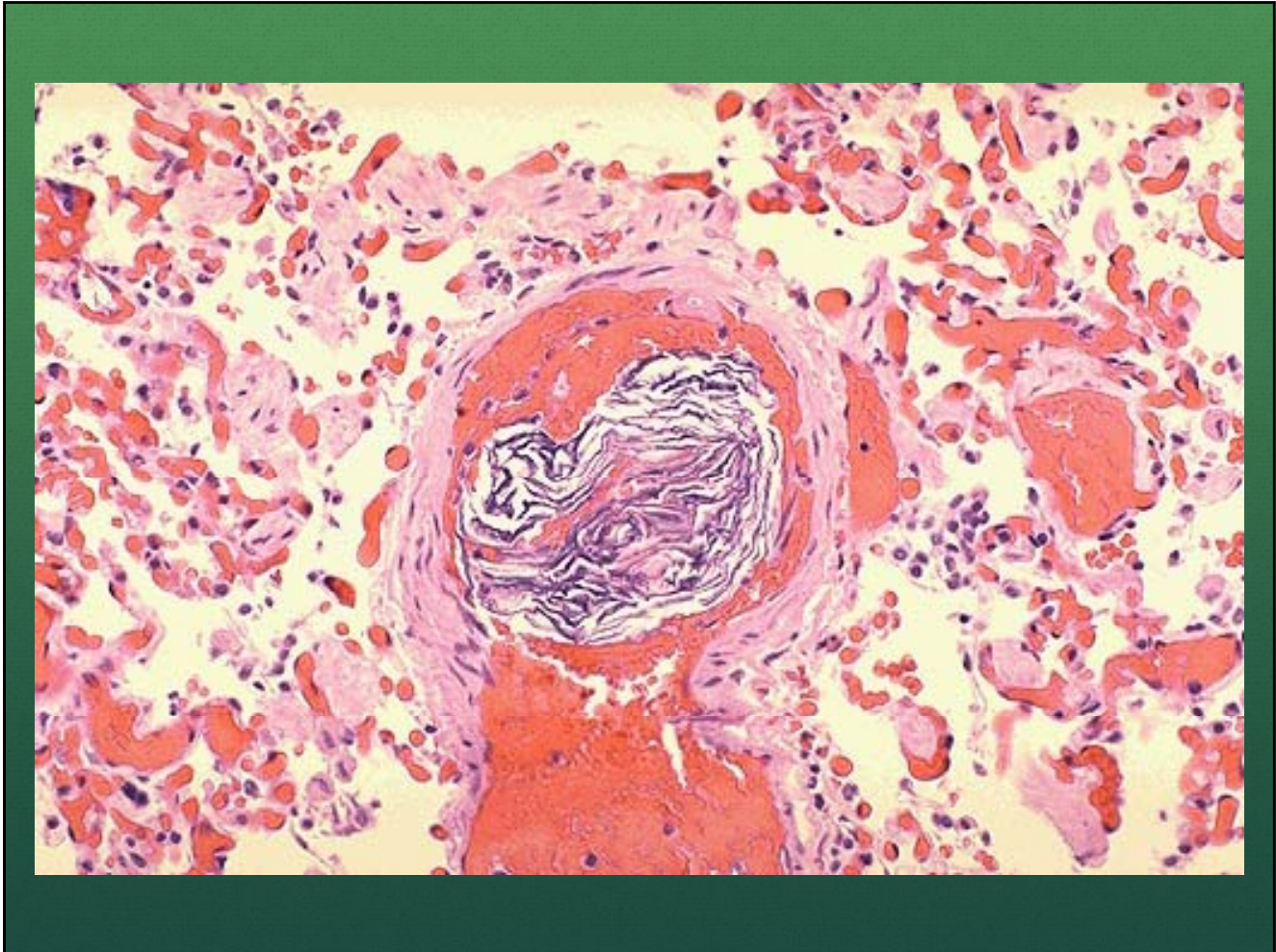

Chứng cứ bệnh học của AFE

- Tế bào vẩy liên quan với mucin, vernix, lanugo
- Mảnh vụn tế bào hạt
- Bao phủ bằng tế bào bạch cầu (gợi ý phản ứng mẹ với vật ngoại lai)
- Stains for acid mucopolysaccharide
- Tăng men tryptase/huyết tương (serine protease)
là chỉ điểm của đại bào bị mất hạt

© Cornell University Medical College

Chẩn đoán phân biệt

- **Các nguyên nhân sản khoa**

Xuất huyết đột ngột

Bong nhau

Vỡ tử cung

Sản giật

Bệnh cơ tim chu sinh

Chẩn đoán phân biệt

- **Các nguyên nhân do gây mê**
  - Gây tê tuỷ sống cao
  - Hít dịch vị
  - Ngộ độc do thuốc tê vào TM
- **Các nguyên nhân không phải sản khoa**
  - Thuyên tắc mạch do huyết khối hay thuyên tắc khí
  - Sốc phản vệ
  - Sốc nhiễm trùng

Chẩn đoán

Chẩn đoán loại trừ

Chăm sóc

- **Nhận biết sớm – khẩn trương để có kết quả tốt**
- **Không điều trị đặc hiệu, chăm sóc nâng đỡ**
- **Hồi sức**
  - Đường thở
  - Thông khí với oxy 100%
  - Điều chỉnh rối loạn đông máu

Chăm sóc

- 1) Đặt NKQ
- 2) Thông khí với oxy 100%
- 3) Sủi thai
- 4) Thuốc co mạch – co bóp cơ tim
- 5) Đặt catheter lớn vào TM
- 6) Đặt catheter ĐM

Bệnh lý đông máu (DIC)

- **Không chắc chắn căn nguyên**
- **Hoạt hoá yếu tố X & hiệu quả giống thromboplastin trong yếu tố mô dịch ối**
(vỡ da bào thai và tế bào thượng bì)
- **Khởi phát do cục máu đông trong mạch máu phổi :**
  - sinh thrombin ---> co mạch & tiết ra endothelin ---> ức chế cơ tim & giảm trương lực tử cung (mất trương lực)

Lockwood CJ, et al. Am J Obstet Gynecol 1997; 174:486

Điều chỉnh bệnh lý đông máu

- **Huyết tương tươi đông lạnh**
- **Hồng cầu**
- **Tiểu cầu**
- **Kết tủa lạnh**
- **Vai trò của yếu tố VIIa tái tổ hợp – không chắc chắn có thể gây thuyên tắc mạch rộng lớn**
- **Tác nhân ly giải fibrin**
amniocaproic acid, tranexamic acid

Các phương pháp mới

- **Hít khí NO cho tăng áp phổi**
McDonnel NJ, et al. In J Obstet Anesth 2008;107:962-4
- **Tuần hoàn ngoài cơ thể**
Stanten RD, et al. Obstet Gynecol 2003;102:496-8
- **Trao đổi oxy qua màng ngoài cơ thể**
Hsieh YY, et al. Am J Obstet Gynecol 2000;183:496-7
- **Dụng cụ hỗ trợ thất phải**
Nagarsheth NP, et al. Anesth Analg 2008;107:962-4

- 41 tuổi G_1P_0 đủ tháng
- Gây tê tủy sống mổ bắt con
- Khó thở trong vòng vài phút khi sinh
- Mất tri giác nhanh chóng
- Đặt NKQ / Thông khí / Hồi sức tim phổi / epinephrine
- Đặt Echo thực quản : Thất phải lớn, tăng áp phổi , **thất trái bình thường** (làm đầy chưa đủ)
- Nhanh chóng thực hiện tuần hoàn ngoài cơ thể
- Xuất viện 5 ngày sau đó, làm tốt

Kết quả của mẹ

- Trước đây :
  - Tỷ lệ tử vong : Khoảng 60%
  - Tỷ lệ bệnh : Rất cao
  - **Chỉ có 15% người sống sót có TK bình thường**
- Gần đây :
  - Hoa Kỳ : Tỷ lệ tử vong : 27%
  - Vương quốc Anh : Tỷ lệ tử vong 37%

Tại sao giảm tỷ lệ tử vong ?

- Có thể do chăm sóc khẩn trương tốt hơn
- Có thể do những khác biệt về báo cáo

Kết quả trẻ sơ sinh

- Tỷ lệ tử vong : 25%
- Trẻ sống còn :
Chỉ có 50% TK bình thường

Ngưng tim trong lúc mang thai

Các nguyên nhân có thể

Thuyên tắc ối

Thuyên tắc mạch hay khí

Xuất huyết

Nhồi máu cơ tim, bệnh lý cơ tim

Gây tê tủy sống cao

Gây tê tủy sống và chậm nhịp tim

Ức chế hô hấp do gây tê tủy sống với opioid

Quá liều hay ngộ độc thuốc

Chỉ là mổ bắt con bình thường ?

30 tuổi G₁ song sinh 39 tuần

Cao 165 cm , nặng 70 kg

Khỏe mạnh; chạy 3 km mỗi ngày

HA = 100/60; mạch = 58

Cho NaCl 1100 ml trước

8 giờ 17 phút sáng - tê tuỷ sống ở L_{3/4}

Bupivacaine 12.5 mg, fentanyl 20 mcg,
morphine 200 mcg

Tư thế nằm ngửa, tử cung nghiêng trái

8 giờ 20 sáng – mức tê ở T₄

8 giờ 21 sáng – bà ta nói :

“Tôi thấy không được khỏe... hai bàn tay tôi bị tê”

SpO₂ 92%; nắm tay không chặt

Bệnh nhân lo lắng, nhìn đôi, nôn ói

HA = 80/40; mạch = 40

8 giờ 22 sáng - **bệnh nhân không đáp ứng**

8 giờ 22 sáng – Đã NKQ và bắt đầu hồi
sức : ấn tim và cho epinephrine 1 mg TM

8 giờ 26 sáng - mổ bắt con

Apgar scores (min)	<u>1</u>	<u>5</u>	<u>10</u>
--------------------	----------	----------	-----------

<u>Trẻ 1:</u>	5	6	7
---------------	---	---	---

<u>Trẻ 2:</u>	3	4	5
---------------	---	---	---

Cả 2 trẻ đều nhiễm toan nặng

8 giờ 31 sáng - bn đáp ứng với liều thứ ba của epinephrine 1 mg

8 giờ 33 sáng –

HA = 160/110; mạch = 140

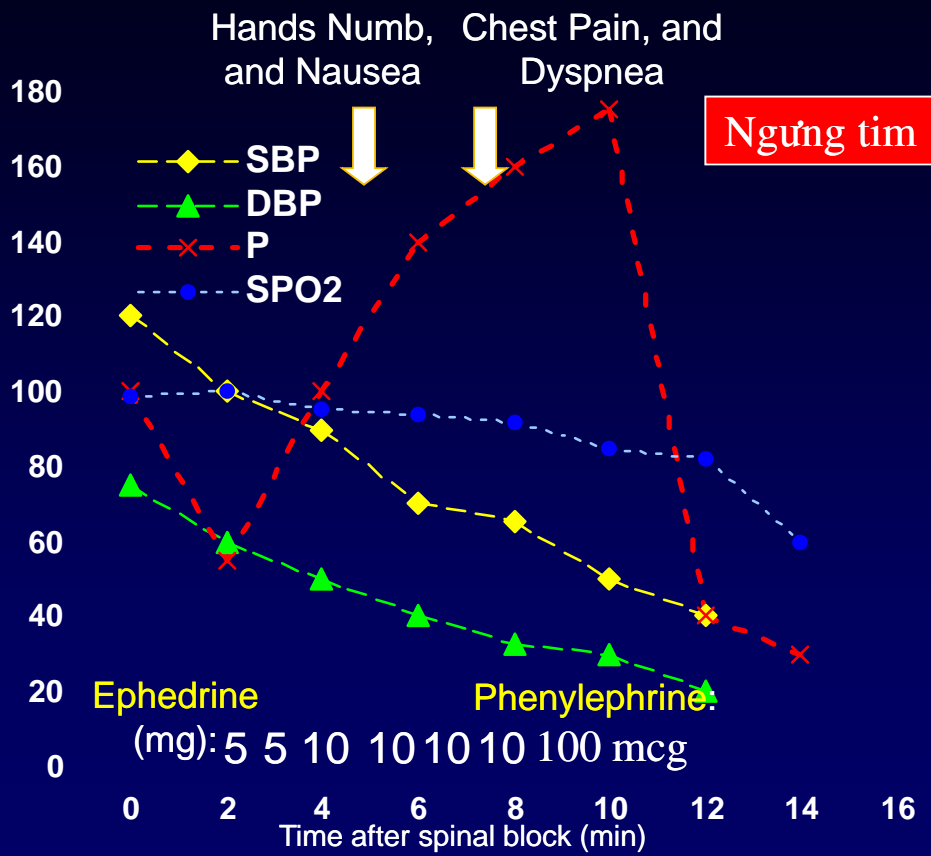
8 giờ 52 sáng – chuyển sang ICU, NKQ

Ngày hôm sau : vẫn còn dư chứng TK; giảm khả năng nhớ và tập trung

Không thể làm việc và chăm sóc em bé

Các trẻ bình thường lúc 2 tuổi

Các sự kiện sau khi gây tê tuỷ sống mổ bắt con

Epinephrine ở đâu ?

Ngưng tim trong lúc mang thai

LÀM PHỨC TẠP THÊM BỞI :

Thay đổi nhanh chóng của $\downarrow O_2$, $\uparrow CO_2$, $\downarrow pH$

Nguy cơ hít dịch vị

Đặt NKQ khó

Đè ép ĐMC, TMC

Không đủ đường truyền

↓O₂, ↑CO₂, ↓pH

Tăng tốc độ chuyển hóa

Giảm thể tích cặn chức năng

**Giảm dự trữ oxy và giảm thời gian mất bảo hòa do ngưng
thở**

Nguy cơ hít dịch vị

Giảm trương lực cơ vòng thắt dạ dày-thực quản

Gia tăng đè ép dạ dày do tử cung có thai

Giảm khả năng làm trống dạ dày

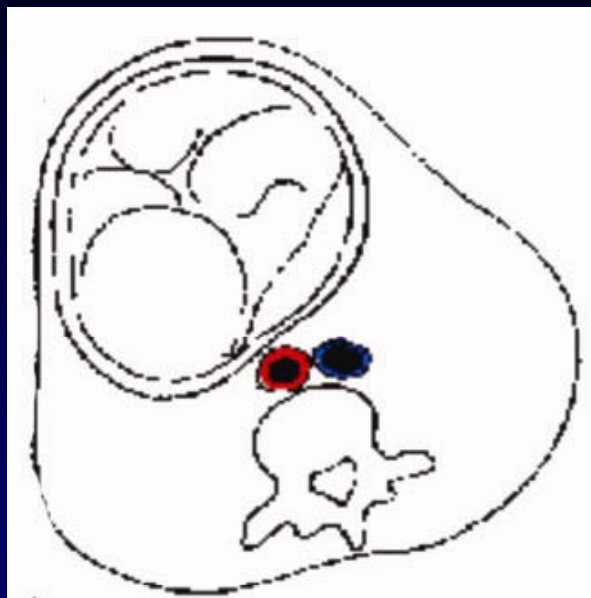
Tư thế tốt hơn

Đề ép ĐMC-TMC

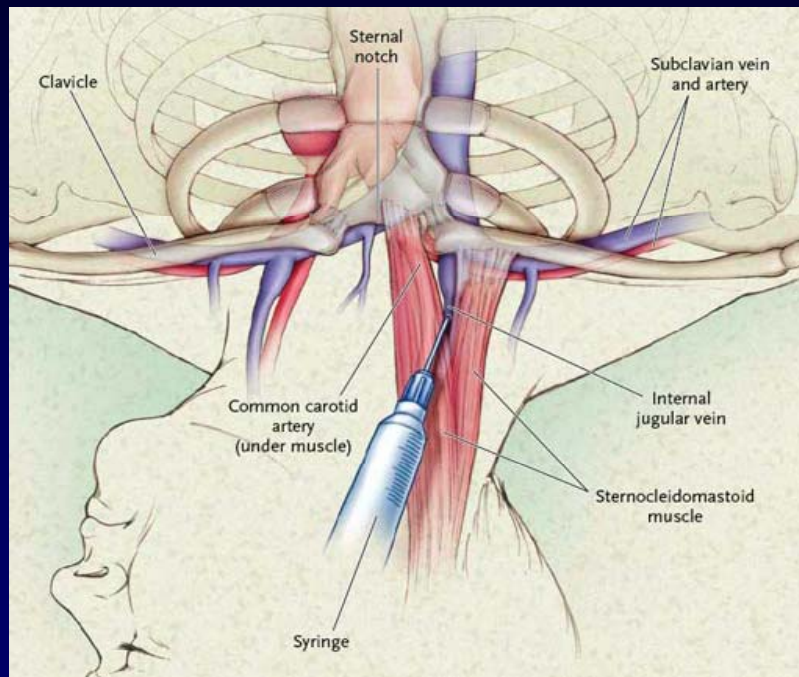

Đề ép ĐMC-TMC ⓧ

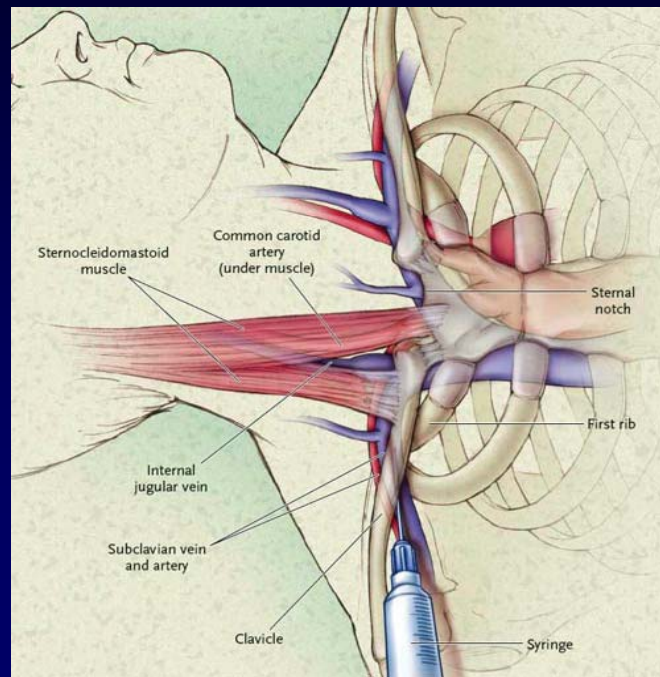
LATERAL

Đường truyền không đủ

Đường truyền không đủ

Hồi sức tim phổi khi có thai

XEM XÉT SINH LÝ

- Cung lượng tim trong lúc ấn tim kín khoảng 30% bình thường
- Cung lượng tim sản phụ lúc sinh nằm ngửa giảm 30-50%

Hồi sức tim phổi khi có thai

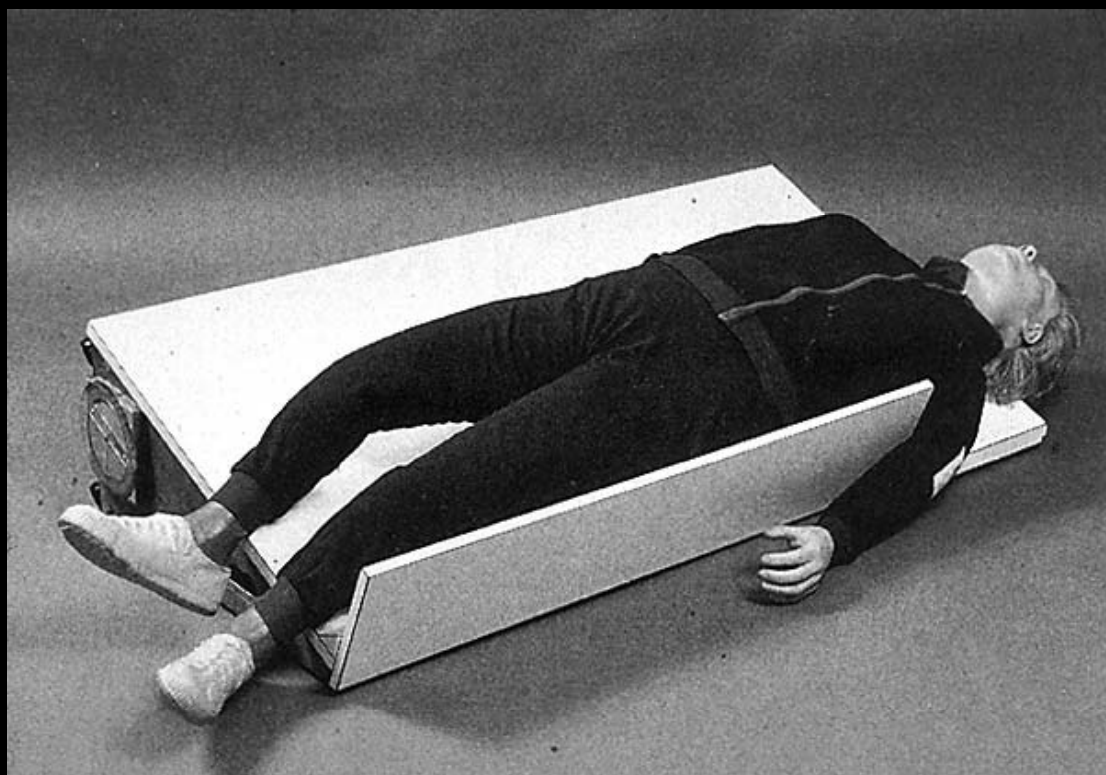
Hướng dẫn hồi sức chuẩn ... và ...

- Dời tử cung nghiêng trái Left (thao tác)
- *Sốc điện, chống rung tim và epinephrine* như bình thường
- Sớm đặt NKQ

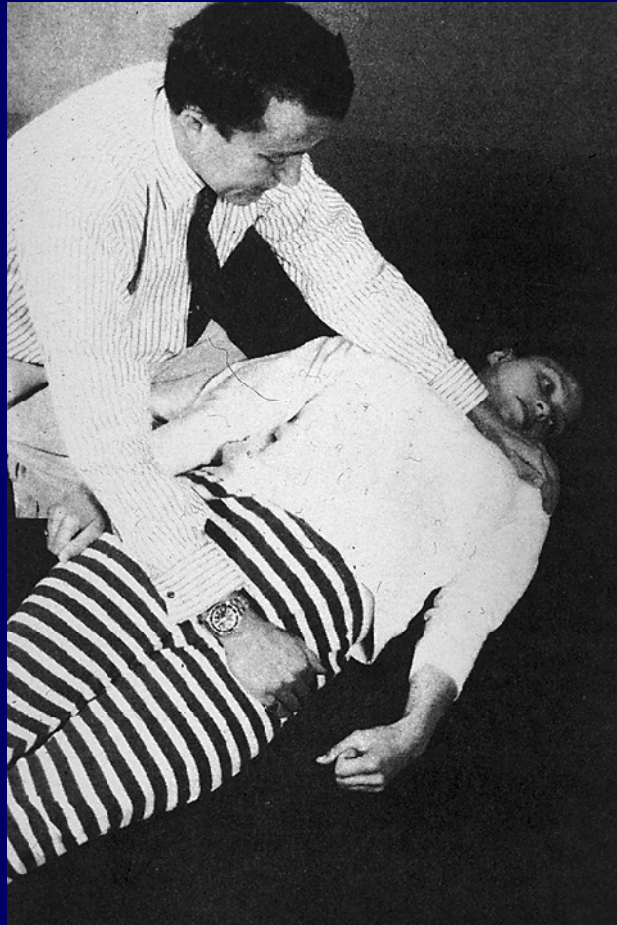
Hồi sức tim phổi khi có thai

Hướng dẫn hồi sức chuẩn ... và ...

- Bắt đầu mở bắt con trong 4 phút nếu tuổi thai > 20 tuần (cứu mẹ, có thể cứu con)
- Mở ngực bóp tim sớm (15 phút)
- Xem xét việc thực hiện tim phổi nhân tạo

The Cardiff resuscitation wedge with the Resusci Anne Manikin in position.

Thuốc và kỹ thuật

Điều trị được lý tiêu chuẩn nên được sử dụng mà không có sự thay đổi

Epinephrine, atropine, lidocaine có thể được cho qua ống NKQ với liều gấp 2 lần bình thường

Không có sự khác biệt trong chỉ định của chống rung tim hay sốc tim

Thuận lợi của xỏ thai sớm

Giảm đè ép ĐMC, TMC :

↑ máu TM về, ↑ CLT

Cải thiện Oxy :

Thông khí dễ hơn

Phục hồi thể tích cặn chức năng

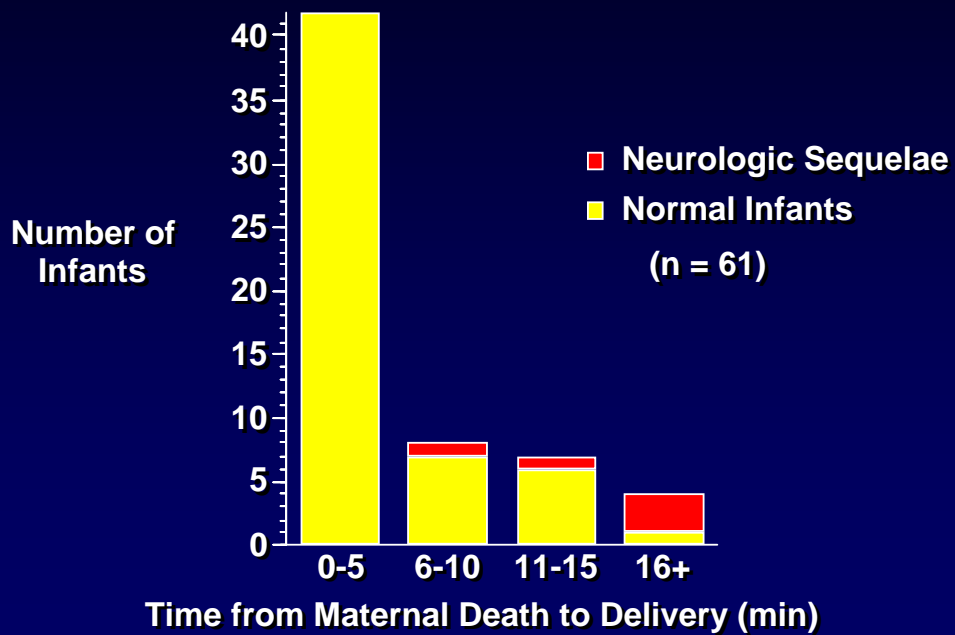
↓ tiêu thụ Oxy

↓ sinh CO₂

Thuận lợi của xỏ thai sớm

Cải thiện tỷ lệ sống còn cho mẹ và thai

Perimortem Cesarean Deliveries With Surviving Infants With Reports of Time of Death of the Mother Until Delivery (from 1900-86) Katz et al. Obstet Gynecol 1986;68:571.

Perimortem Cesarean

Bắt đầu trong 4-5 phút

Đừng chờ để chuyển bệnh nhân vào phòng mổ

Thực hiện phẫu thuật trong phòng bệnh

Đừng lo lắng vấn đề vô trùng

Rạch da đường thẳng đứng

Chuẩn bị cho mất trương lực tử cung

Anticipate the Next Step...

Prepare for stat cesarean section in patient's room as soon as maternal cardiac arrest occurs

Những rắc rối thường gặp

- Nhận biết trễ, từ chối rắc rối
- Phản ứng trễ
- Lỗi thông tin
- Không chuẩn bị cho trường hợp khẩn cấp
- Quá chậm trễ của ngân hàng máu hay phòng xét nghiệm
- Thiếu sự giúp đỡ của bệnh viện (PTV) :
back-up help can't find maternity ward

Thông tin : Bệnh viện của tôi

Tình trạng khẩn cấp → 1 cú gọi điện thoại

Những tín hiệu đến với một nhóm máy nhắn tin cùng một lúc

- Bác sỹ sản khoa
- Bác sỹ GMHS sản
- Bác sỹ sơ sinh
- Điều dưỡng sản khoa

Mọi người đều có chìa khoá đến thang máy

Chuẩn bị cho những trường hợp cấp cứu sản khoa

- Những thiết bị cần thiết phải được kiểm tra và sẵn sàng ngay tức thì
- Ai đáp ứng với những cuộc gọi khẩn và họ được gọi như thế nào
- Giảng dạy hồi sức tim phổi sản phụ cho thành viên của nhóm
- Nhóm phải thực hành và hiểu vai trò của họ và của các thành viên khác : **tập luyện cấp cứu**

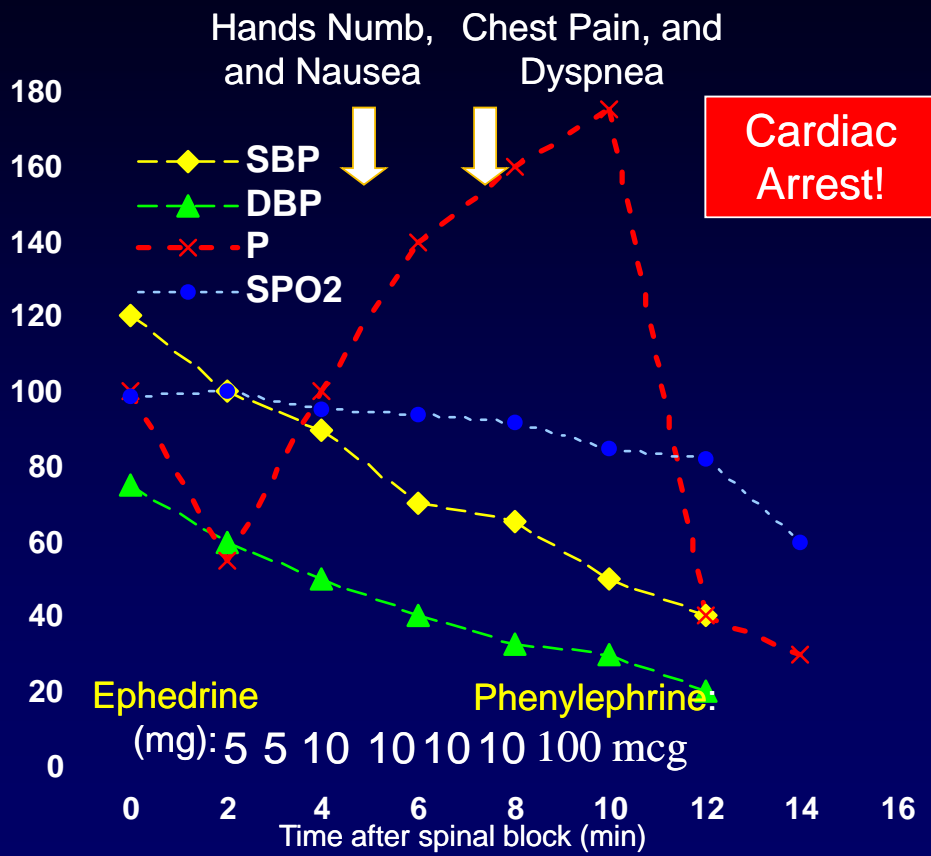
Trang bị cần thiết

- Pulse oximeter
- Cardiac arrest cart; defibrillator
- Difficult airway equipment
- Cesarean equipment
- Thoracotomy instruments
- Blood warmer
- Rapid fluid infuser
- Central venous catheters
- Arterial catheters
- Malignant hyperthermia kit

Events after Spinal Block for Cesarean Delivery

Spinal anesthesia for Cesarean Delivery

- High incidence of **hypotension**
- Incidence > 40%
- Can be severe or prolonged
- Maternal nausea and vomiting
- Fetal bradycardia
- Can lead to maternal cardiovascular collapse
(cardiac arrest)

High incidence of cardiac arrest after spinal anesthesia

- Incidence 1 in 1000-1600 cases
- Death or brain damage in almost all cases
- Vagal predominance – important aspect
- Treatment should include:
  - Strong vagolytic agent (atropine)*
  - Fluids*
  - Phenylephrine then epinephrine*

Pollard J. *Anesthesiology* 2002;96-515

Management of high spinal

- Left uterine displacement – elevate legs
- 100% oxygen by face mask
  - cricoid pressure
  - ventilate, then intubate
- Rapid infusion of fluid
- Bradycardia – atropine
- Vasopressors (*epinephrine if needed*)
- If cardiac arrest ...

Cesarean delivery decision is not easy. . .

- Has 3-4 minutes passed since cardiac arrest happened?
- Has the mother responded to resuscitation?
- Is an immediately treatable condition present? If so, do not perform cesarean delivery. Resuscitate mother

Cesarean delivery decision is not easy. . .

- **In almost all cases, immediate delivery of the baby will benefit both mother and baby!**

Summary

- Maternal and fetal survival depends on *rapid* and skilled resuscitation
- Consider cesarean delivery if not successful in 5 minutes
- Physicians and nurses working in maternity need to be trained;
practice drills help

Strive for success!

